

Универзитет у Крагујевцу

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Број: 1587/2

03.07.2023. године

Декан Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, на основу члана 53. и 73. Статута Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, и члана 15. став 3. Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта Универзитета у Крагујевцу, донео је 03.07.2023. године

РЕШЕЊЕ

Ставља се на увид јавности урађена Докторска дисертација и Извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Марије Вујовић, студента докторских академских студија, под насловом:

„Уставноправне претпоставке забране дечјег рада“

објављивањем на Сајту и у Библиотеци Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, а Извештај Комисије и на Сајту Универзитета у Крагујевцу, у трајању од 30 дана.

Образложење

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Марије Вујовић, образована Одлуком Већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу, Број: IV-02-311/18 од 17.05.2023. године, доставила је Факултету Извештај о оцени урађене докторске дисертације (Број: 1587 од 27.06.2023. године). Уз Извештај, Комисија је доставила и примерак урађене докторске дисертације.

Сагласно члану 40. став 8. Закона о високом образовању („СГ РС“ бр. 88/17...67/21) члана 46. Статута Универзитета у Крагујевцу и члана 53. Статута Факултета, члан 15. став 2. Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта Универзитета у Крагујевцу, по добијеном позитивном мишљењу надлежних органа Универзитета у Крагујевцу, Факултет ставља на увид јавности достављени Извештај.

Имајући у виду наведено, донео сам решење како гласи у диспозитиву.

Решење доставити:

- Сајт и Библиотека,
- Универзитет у Крагујевцу,
- Архива.

ДЕКАН

Проф. др Драган Вујисић

ПРИМЉЕНО: 27 06 2023			
Срп. јед.	Број	Година	Средина
	1587		

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ**

Одлуком Већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу бр. IV-02-311/18 од 17.05.2023. године, образована је Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације под називом **"Уставноправне претпоставке забране дечјег рада"** из уже међународноправне научне области, кандидаткиње Марије Вујовић у следећем саставу: др Драган Батавељић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа уставноправна научна област, председник Комисије; др Бојан Урдаревић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду, ужа радноправна научна област, члан Комисије; др Дејан Јанићијевић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу, ужа грађанскоправна научна област, члан Комисије.

На основу прегледа и анализе урађене докторске дисертације, Комисија доставља следећи:

ИЗВЕШТАЈ

I ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА КАНДИДАТКИЊЕ ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Основни биографски подаци о кандидаткињи

Марија Вујовић је рођена 21.08.1983. године, у Пљевљима, Република Црна Гора, где је завршила Основну школу "Ристан Павловић", као и Основну музичку школу-одсек клавир. Након завршене основне школе, уписала је гимназију "Танасије Пејатовић" у Пљевљима, где је завршила I и II разред, а матурирала је у Трећој београдској гимназији. Дипломирала је на Правном факултету Универзитета Унион у Београду 04. јула 2008. године, чиме је стекла стручни назив дипломирани правник. Специјалистичке академске студије је уписала 2011. године на Криминалистичко-полицијској академији, смер "Извршно управљање у систему државне управе". Специјалистички рад на тему "Груписање послова (депарментализација) у савременој организационој структури полиције у Републици Србији" одбранила је 25.10.2013. године, чиме је стекла стручни назив специјалиста криминалиста. Докторске студије на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу уписала је у децембру 2013. године, положила све испите и извршила све друге обавезе предвиђене студијским програмом и Правилником о докторским студијама.

Радно искуство:

- Од 02.10.2008. године запослена је у „Железнице Србије“ ад, где је обављала послове Шефа одељења за правне, кадровске и опште послове у Секцији за инфраструктуру чвора Београд и послове Главног организатора у Сектору за управљање некретнинама. Након извршене статусне промене у „Железнице Србије“ ад, оснивањем нових предузећа у железничком сектору, од 2015. године обављала је послове секретара Скупштине

Друштва и Одбора директора у Акционарском друштву за управљање јавном железничком инфраструктуром "Инфраструктура железнице Србије", Београд, заменика директора Сектора за правне послове у Акционарском друштву за железнички превоз терета "Србија Карго", Београд, Повереника за етику и секретара органа управљања у "Србија Карго" а.д. Од јула 2019. године и даље обавља послове директора Сектора за правне, персоналне и опште послове у "Железнице Србије" акционарско друштво, Београд.

- Од јануара 2020. године и даље директор је Друштва за комбиновани транспорт "Србијакомби" д.о.о. Београд.

Познавање језика:

- Познавалац немачког и енглеског језика.

Брачно стање:

- Удата, мајка 2 деце.

2. Научно-истраживачки рад кандидаткиње

Марија Вујовић је уписала Докторске студије на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу у децембру 2013. године, положила све испите и извршила све друге обавезе предвиђене студијским програмом и Правилником о докторским студијама.

Кандидаткиња је објавила следеће радове:

- Вујовић М., *Забрана дечјег рада у регионалним међународним инструментима*, Безбедност, година LVIII 2/2016, Београд, стр. 186-205 (YU ISSN 0409-2953) – М52;
- Улога Међународне организације рада у сузбијању дечјег рада са освртом на стање у Републици Србији, Тематски зборник радова међународног значаја "Дани Арчибалда Рајса", Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2017, стр. 423-433 (YU ISBN 978-86-7020-386-0 и ISBN 978-86-7020-190-3).

3. Испуњеност услова кандидаткиње за одбрану докторске дисертације у складу са чланом 20. ст. 2. Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, докторског уметничког пројекта Универзитета у Крагујевцу

Сагласно чл. 20. ст. 2. и чл. 21. ст. 14. Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, докторског уметничког пројекта Универзитета у Крагујевцу од 26.04.2022. године, кандидаткиња Марија Вујовић, има објављен рад, који је повезан са садржајем докторске дисертације, у часопису са листе часописа категорисаних од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. У складу са наведеним члановима, кандидаткиња је објавила следећи рад:

- Вујовић М., *Забрана дечјег рада у регионалним међународним инструментима*, Безбедност, година LVIII 2/2016, Београд, стр. 186-205 (YU ISSN 0409-2953) – М52

Кандидаткиња у раду указује да је забрана дечјег рада подстакнута не само из економских и моралних разлога, већ првенствено ради заштите и унапређења права детета. Услед одсуства државне интервенције у пружању заштите деце на раду, неминовно је било да се ово питање уреди на међународном плану. На националном плану државе су доносиле бројне законе које су и примењивале, док су на међународном плану донете бројне конвенције чији је задатак био да стану на пут дечјем раду и експлоатацији деце уопште. Тако је забрана дечјег рада представљала предмет регулисања више различитих извора права међународног порекла, и то су: универзални извори, које чине акти Уједињених нација и Међународне организације рада и регионални извори, које чине акти Савета Европе и Европске Уније.

II ОЦЕНА РАДА У СКЛАДУ СА КРИТЕРИЈУМИМА ПРАВИЛНИКА О ПРИЈАВИ, ИЗРАДИ И ОДБРАНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ, ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ (чл. 21. ст. 14.)

1. Опис докторске дисертације

Докторска дисертација под називом "**Уставноправне претпоставке забране дечјег рада**" из уже међународноправне научне области, кандидаткиње Марије Вујовић има 222 странице од Увода до краја рада (без биографије аутора и изјаве о ауторству, изјаве о истовестности штампане и електронске верзије докторског рада и изјаве о коришћењу). Странице су означене на средини доње маргине (маргине су 25mm, на папиру формата А4 (210x297mm). За писање дисертације коришћен је серифни фонт Cambria (величина писма у тексту докторског рада је 12 типографских тачака, проред основног текста је подешен на 1 ред). Докторска дисертација садржи: насловну страну на српском и насловну страну на енглеском језику (и једна и друга страница садрже логотип Универзитета у Крагујевцу - ширина слике 3cm); назив универзитета, назив факултета, име, средње слово и презиме докторанда (бисерифни фонт Arial, величина писма: 16 типографских тачака); наслов докторске дисертације (бисерифни фонт Arial, величина писма: 22 типографских тачака, подебљано - болд стилом); назнаку да је у питању докторска дисертација, као и место и годину одбране (бисерифни фонт Arial, величина писма: 16 типографских тачака) - 2 стране; идентификациону страницу на српском и енглеском језику - 2 стране; страницу са апстрактном (1707 карактера са размаком) и кључним речима на српском језику (6 најбитних појмова), као и апстракт и кључне речи на енглеском језику - 2 стране; садржај - 3 стране; текст 208 страна; списак извора и литературе - 14 страна; биографију аутора (2190 карактера са размаком) - 1 страна; изјаву аутора о оригиналности докторске дисертације, изјаву о истовестности штампане и електронске верзије докторског рада и изјаву о искоришћавању докторске дисертације - 4 стране.

Структуру рада чине следеће целине:

УВОД.....	1
-----------	---

I ДЕО

ПОЈАМ, ЕВОЛУЦИЈА И ФАКТОРИ ДЕЧЈЕГ РАДА – КРАТАК ОСВРТ	6
1. Појам дечјег рада.....	6
2. Еволуција дечјег рада.....	9
3. Фактори дечјег рада.....	11
3.1. Сиромаштво као фактор дечјег рада.....	12
3.2. Незапосленост као фактор дечјег рада.....	14
3.3. Недостатак образовања као фактор дечјег рада.....	15
3.4. Дисфункционална породица као фактор дечјег рада.....	17
3.5. Трговина људима као фактор дечјег рада.....	18
3.6. Сексуална експлоатација и принудна проституција.....	22
3.7. Принудно просјачење.....	24
3.8. Принудни рад.....	26
3.9. Принудно регрутовање деце.....	29
3.10. Дискриминација по роду.....	30
4. Облици дечјег рада.....	31
4.1. Опасан рад.....	32
4.2. Рад у кући.....	33
4.3. Рад на улици.....	34
4.4. Најгори облици дечјег рада.....	37

II ДЕО

УСТАВНОПРАВНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗАБРАНЕ ДЕЧЈЕГ РАДА.....	39
1. Људска права.....	39
2. Права детета.....	42
3. Забрана дечјег рада у универзалним међународним инструментима.....	45
3.1. Акти Уједињених нација.....	46
3.1.1. Декларација о правима детета из 1924. године.....	48
3.1.2. Универзална декларација о људским правима.....	48
3.1.3. Декларација о правима детета из 1959. године.....	50
3.1.4. Међународни пакт о грађанским и политичким правима.....	51
3.1.5. Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима.....	54
3.1.6. Протокол Уједињених нација за превенцију, сузбијање и кажњавање трговине људским бићима, нарочито женама и децом.....	56
3.1.7. Конвенција о правима детета и пратећи протоколи.....	57

3.1.8. Декларација против комерцијалне сексуалне злоупотребе деце.....	73
3.2. Акти Међународне организације рада.....	74
3.2.1. Појам међународних радних стандарда.....	79
3.2.2. Примена међународних радних стандарда у ефикасном сузбијању дечјег рада.....	82
3.2.3. Декларација о основним принципима и правима на раду.....	84
3.2.4. Конвенције Међународне организације рада.....	86
3.2.4.1. Конвенција бр. 5 о утврђивању минимума година за пријем деце на индустријске радове.....	86
3.2.4.2. Конвенција бр. 6 о ноћном раду младих особа у индустрији.....	87
3.2.4.3. Конвенција бр. 7 о минималним годинама живота за пријем деце на поморске послове.....	87
3.2.4.4. Конвенција бр. 10 о минималним годинама за пријем на послове у пољопривреди.....	88
3.2.4.5. Конвенција бр. 29 о принудном или обавезном раду.....	88
3.2.4.6. Конвенција бр. 33 о минималним годинама за рад у изван индустријским делатностима.....	89
3.2.4.7. Конвенција бр. 58 о утврђивању минимума година за пријем деце на поморске радове.....	90
3.2.4.8. Конвенција бр. 59 о утврђивању минимума година за пријем деце на радове у индустријској делатности.....	90
3.2.4.9. Конвенција бр. 60 о минималним годинама за пријем деце на изван индустријске радове.....	90
3.2.4.10. Конвенција бр. 105 о укидању принудног рада.....	91
3.2.4.11. Конвенција бр. 123 о минималним годинама за рад у рудницима.....	92
3.2.4.12. Конвенција бр. 138 о минималним годинама за запошљавање.....	92
3.2.4.13. Конвенција бр. 182 о најгорим облицима дечјег рада.....	97
4. Забрана дечјег рада у регионалним међународним инструментима.....	103
4.1. Европска социјална повеља.....	106
4.2. Европска конвенција о остваривању дечјих права.....	111
4.3. Конвенција Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања.....	113
4.4. Конвенција Савета Европе о борби против трговине људима.....	117
4.5. Повеља заједнице о основним правима радника.....	120
4.6. Повеља Европске уније о темељним правима.....	120
4.7. Директива Савета Европске уније 94/33 о заштити младих на раду.....	122
4.8. Европска конвенција о заштити људских права и основних слобода године.....	125
4.9. Пресуде Европског суда за људска права.....	131

III ДЕО

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ЗАШТИТЕ ПРАВА ДЕТЕТА У УСТАВИМА И ЗАКОНИМА ЗЕМАЉА У РЕГИОНУ.....	137
1. Устав Црне Горе.....	137
1.1. Заштита права деце у законодавству Црне Горе.....	138
2. Устав Хрватске.....	143
2.1. Заштита права деце у законодавству Хрватске.....	144
3. Устав Босне и Херцеговине.....	148
3.1. Устав Федерације Босне и Херцеговине.....	149
3.2. Устав Републике Српске.....	150
3.3. Статут Дистрикта Брчко.....	151
3.4. Заштита права деце у законодавствима Босне и Херцеговине.....	151

IV ДЕО

ДЕЧЈИ РАД У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ.....	158
1. Радноправни положај малолетника и деце током XIX и XX века.....	158
2. Радноправни положај малолетника и деце у позитивном праву Републике Србије.....	160
2.1. Устав Републике Србије.....	161
2.2. Породични закон.....	163
2.3. Закон о социјалној заштити.....	167
2.4. Закон о раду.....	169
2.5. Закон о безбедности и здрављу на раду.....	172
2.6. Закон о основама система образовања и васпитања.....	175
2.7. Закон о јавном реду и миру.....	180
2.8. Кривични законик.....	181
3. Анализа стања и препоруке мера за сузбијање дечјег рада у Републици Србији.....	187
ЗАКЉУЧАК.....	205
ЛИТЕРАТУРА.....	209
БИОГРАФИЈА АУТОРА.....	223

У уводном делу докторске дисертације изнете су полазне основе на којима се базира концепт забране дечјег рада и образложен је значај теме за научно истраживање. У овом делу рада је изнета проблематика истраживања, постављени су циљеви и задаци истраживања, уз навођење полазног хипотетичког оквира и метода који ће се користити, како би се дошло до крајњег исхода истраживања.

У првом делу дисертације под насловом: *"Појам, еволуција и фактори дечјег рада – кратак осврт"*, изложено је најпре појмовно дефинисање дечјег рада, као и статистички подаци о заступљености дечјег рада. Дефиницију дечјег рада дала Међународна организација рада, па дечји рад дефинише као „рад који лишава децу детињства, потенцијала и достојанства, а који је штетан за њихов физички и ментални развој“. Према подацима Међународне организације рада 218 милиона деце широм света узраста између 5 и 17 година живота је запослено. Међу њима, 152 милиона деце су жртве дечјег рада, а скоро половина њих, тј. 73 милиона деце је укључено у опасан рад. Дечји рад је најзаступљенији у Африци, Азији и Тихом океану, Америци, арапским државама и у Европи и централној Азији. Половину од свих 152 милиона деце која су жртве дечјег рада чине деца узраста између 5 до 11 година живота, од којих 88 милиона чине дечади, а 64 милиона су девојчице. Опасан дечји рад је најзаступљенији код деце узраста између 15 и 17 година живота. Ипак, четвртину свих опасних дечјих послова, око 19 милиона, обављају деца млађа од 12 година. Није се могло наслутити да ће пандемија новог вируса COVID-19 захватити 93% држава чланица Уједињених нација. Многе земље су прогласиле ванредно стање, а у циљу сузбијања пандемије, крајем марта 2020. године, готово четвртина светске популације је била у карантину. Најновија заједничка студија Међународне организације рада и УНИЦЕФ-а указује да је у свету радно ангажовано између 160 и 170 милиона деце узраста од 5 до 17 година, при чему је 80 милиона деце укључено у неке од најгорих облика дечјег рада који представљају директну претњу по њихову физичку и менталну добробит. Међународна организација рада упозорава да ће се економска и социјална криза негативно одразити на децу, односно за последицу ће имати пораст број деце која се искоришћавају за рад. Процењује се да би 42-66 милиона деце могло да падне у екстремно сиромаштво као резултат кризе, додајући процењених 386 милиона деце која су већ била у екстремном сиромаштву 2019. године. УНИЦЕФ упозорава да миграциони таласи покренути ратним разарањима широких размера у Украјини представљају опасност за децу која путују без пратње родитеља да постану жртве трговине људима у сврху радне или сексуалне експлоатације.

У овом делу рада дат је кратак осврт на еволуцију дечјег рада. Посебна пажња посвећена је факторима дечјег рада, као субјективним и објективним чиниоцима који делују у процесу његовог настанка и реализације. На појаву дечјег рада утичу сплетови условљавајућих фактора, а као најдоминантнији и који су у раду подробно анализирани јесу: сиромаштво, незапосленост, неправедна социоекономска структура, недостатак образовања, дисфункционалност породица, дискриминација по роду, трговина децом, просјачење и сл.

У другом делу дисертације под насловом: *"Уставноправне претпоставке забране дечјег рада"* дате су уводне констатације о појму људских права и права детета. С обзиром на заступљеност дечјег рада на међународној сцени, кандидаткиња је са посебном пажњом приступила обради права детета и забрани дечјег рада и његове експлоатације која су призната бројним универзалним и регионалним међународним инструментима. Ослањајући се на међународне прописе у овој области, утврђен је појам дечјег рада, одређени су облици дечјег рада који се сматрају најгорим, указано је на потребу за њиховом хитном забраном и укидањем и експлициране мере које би државе требало да предузму у том смислу. У овом делу рада детаљно је анализирана нормативна делатност Међународне организације рада у области заштите деце и малолетник радника.

Најсистематичније правно упориште за заштиту деце и малолетника на раду дају Конвенција Уједињених нација о правима детета, Конвенција МОР-а број 138 о минималним годинама старости за заснивање радног односа и Конвенција МОР-а број 182 о забрани најгорих облика дечјег рада и непосредним мерама за укидање таквог рада.

У **трећем делу** дисертације под насловом: „Компаративна анализа заштите права детета у уставима и законима земаља у региону“, обрађена је анализа посебних права детета у позитивном праву земаља у региону, у Црној Гори, Хрватској и Босни и Херцеговини са ентитетима. Поред права детета која се гарантују бројним међународним документима, а чијим ратификацијама одредбе тих докумената постају део унутрашњег правног поретка и непосредно се примењују, истраживањем су обухваћене посебне гаранције права детета у уставима и законима поменутих земаља у региону, а то су: права која се односе на уставне одредбе о заштити породице, права на посебну заштиту на раду, као и права у области образовања.

Како су уставна правила која су садржана у одредбама о посебним правима детета претежно начелног карактера, полазећи од устава, многи закони и други прописи, донети у различитим областима, дају суштинско значење основним правима и слободама појединца, а које је кандидаткиња детаљно анализирала.

У **четвртном делу** дисертације под насловом: „Дечји рад у Републици Србији“ најпре је проучаван радноправни положај малолетника и деце током XIX и XX века. Потом је детаљно анализирано нормативно законодавство Републике Србије и утврђено какав је радноправни положај малолетника и деце у нашој држави. Поред законских аката, анализирана су права и положај деце која су предмет бројних стратешких докумената, који регулишу различите аспекте живота деце. У овом делу рада кандидаткиња је са дужном пажњом приступила анализи проблема дечјег рада и његове злоупотребе и изнела одређене препоруке за сузбијање дечјег рада у Републици Србији.

У **закључним разматрањима** кандидаткиња је извршила детаљну рекапитулацију свог рада и закључака до којих је дошла анализирајући уставноправне претпоставке забране дечјег рада. Заштита деце на раду, као посебно осетљивих и рањивих људских бића, предмет је опсервације у бројним међународним документима, која деци признају неотуђива права и обавезују државе да деци обезбеде нормалне услове за развој и да им пружи заштиту од свих облика злостављања и експлоатације. На међународној сцени је, преко Уједињених нација, Међународне организације рада и Европске уније, у нормативном аспекту, постигнут значајан напредак у борби против дечјег рада. Непобитна је чињеница да је Међународна организација рада својом нормативном делатношћу регулисала материју дечјег рада и створила погодно тло за њен даљи нормативни развој. На основу компаративне анализе устава и законских прописа земаља у региону указано је на неколико најопштијих запажања. У свим анализираним уставима садржане су начелне уставне гаранције посебних права детета. Све анализирани земље региона, почев од устава, преко закона о раду, породичног закона, закона у области у образовања, кривичног закона итд., изградиле су претпоставке за примену Конвенције о правима детета и двеју фундаменталних конвенција Међународне организације рада. Све анализирани конвенције садрже одличне постулате за борбу против дечјег рада, али није довољно само ратификовати конвенције, већ је потребно национална законодавства ускладити са њиховим одредбама и осигурати њихову примену. Република Србија спада у ред ретких држава које су ратификовале скоро све

релевантне документе у овој области. Из приказаних одредби се може закључити да наш Закон о раду користи решења која су садржана у већини европских земаља и спада у један од бољих закона, бар што се тиче регулације деце и малолетника у радном односу, али места за напредак увек има.

2. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области

Опредељујући се за предложену тему докторске дисертације, кандидаткиња је навела да се значај ове теме огледа у томе да феномен забране дечјег рада није привукао одговарајућу научну пажњу, па самим тим постоје бројни разлози који говоре у прилог значаја теме за научно истраживање и развој науке. У питању је тема која се, заиста може сврстати у типичне мултидисциплинарне теме, па је отуда, обавеза умногоме тежа, јер је кандидаткиња морала да узме у обзир све те различитости, да их разуме и на крају да их повеже у једну складну целину. Томе се додаје и чињеница да је у нашем правном систему присутан мали број научних радова који се баве обрадом ове тематике.

Кандидаткиња је на врло одговоран начин приступила проучавању овог проблема и при томе открила механизме за његово успешно решавање. Постоје бројни механизми који овој изузетно штетној појави могу да стану на пут, било да су они националног или међународног карактера, и то кандидаткиња у овом раду доказује. Може се закључити да је у питању један објективан, систематичан и доследан приступ предмету истраживања.

3. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидаткиње у одговарајућој научној области

У образложењу теме докторске дисертације кандидаткиња на јасан и недвосмислен начин дефинише предмет истраживања. Указано је на бројне теоријске и практичне проблеме који се појављују у вези са предметом истраживања, на основу чега су постављени и јасни циљеви истраживања. Затим су, на основу формулисаних циљева, одређене хипотезе, а које су све јасне, проверљиве и адекватне предмету истраживања. Приликом проверавања постављених хипотеза, а ради реализације формулисаних циљева истраживања, кандидаткиња је користила адекватне методе и изворе података, пре свега бројну литературу, односно радове домаћих и страних аутора, затим судске одлуке Европског суда за људска права и акте разних међународних организација и органа. У раду се излажу Конвенције и правни акти који су на револуционаран начин решили ова питања. Сама разноликост ових аката и њихов све већи број указују на потребу да се овај проблем мора ставити под контролу у што је могуће краћем временском року.

Комисија је стекла утисак да докторска дисертација *"Уставноправне претпоставке забране дечјег рада"* кандидаткиње Марије Вујовић задовољава услов оригиналности научног рада у одговарајућој научној области. Верујемо да ће овај научни рад донети наведеној проблематици неопходан елемент оригиналности. Такође, Комисија сматра да је кандидаткиња обрадом ове теме, на

сасвим оригиналан и на један нови начин успела да се приближи овој теми и да је, на адекватан начин, обради. Литература која је кандидаткињи била на располагању приликом израде докторске дисертације правилно је коришћена, те је докторска дисертација скуп оригиналних закључака, али и ставова еминентних аутора, изложених и цитираних на адекватан начин. Може се закључити да оваква, свеобухватна анализа ове теме, представља оригиналну идеју, као и оригиналан начин анализирања проблема.

У складу са Правилником о поступку провере на плагијаризам на Универзитету у Крагујевцу, извршена је провера оригиналности докторске дисертације коришћењем софтвера *Ithenticate*. Све утврђене појединачне сличности са другим објављеним текстовима, последица су цитирања, библиографских података, упућивања на правне прописе, законске акте, коришћења библиографских података о коришћеној литератури, што је у складу са 7. Правилника о поступку провере на плагијаризам на Универзитету у Крагујевцу.

4. Преглед остварених резултата кандидаткиње у одређеној научној области

Поред радова којима се доказује испуњеност услова кандидаткиње за одбрану докторске дисертације у складу са чланом 20. ст. 2. Правилник о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, докторског уметничког пројекта Универзитета у Крагујевцу, а који су анализирани у првом делу извештаја, кандидаткиња је учествовала на Међународном научном скупу "Дани Арчибалда Рајса", који је одржан на Криминалистичко-полицијској академији у Београду, у периоду од 07.11. – 09.11.2017. године, са темом:

- Vujovic M., *The role of International organizations in suppression child labor and analysis of present circumstances in the Republic of Serbia*, International scientific conference "Archibald Reiss Days".

Кандидаткиња је објавила следеће радове:

- Улога Међународне организације рада у сузбијању дечјег рада са освртом на стање у Републици Србији, Тематски зборник радова међународног значаја "Дани Арчибалда Рајса", Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2017, стр. 423-433 (YU ISBN 978-86-7020-386-0 и ISBN 978-86-7020-190-3);
- Вујовић М., *Забрана дечјег рада у регионалним међународним инструментима*, Безбедност, година LVIII 2/2016, Београд, стр. 186-205 (YU ISSN 0409-2953) – М52.

5. Оцена испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Комисија је заузела став да дисертација под називом "Уставноправне претпоставке забране дечјег рада" из уже међународноправне научне области, кандидаткиње Марије Вујовић, у потпуности одговара обиму и квалитету у односу на пријављену тему. Садржина докторске дисертације, као и коришћени извори и литература, одговарају пројекту дисертације наведеном у пријави теме. Поред тога, све хипотезе које је кандидаткиња поставила у свом пројекту пријаве

теме докторске дисертације у раду су проверене. Приликом анализе предмета истраживања кандидаткиња је користила адекватне научне методе.

Рад је подељен у четири целине, које су распоређене тако да представљају логичан след мисли о предмету истраживања. Приликом истраживања коришћен је велики број библиографских јединица (312), захваљујући којима је сваки аргумент, који је кандидаткиња навела, ваљано доказан мишљењима других правних стручњака и научника. Према томе, докторска дисертација је заснована на обимној и квалитетној литератури, захваљујући којој су изведени добри закључци. Сходно томе, докторска дисертација кандидаткиње Марије Вујовић у потпуности испуњава захтеве обима и квалитета у односу на пријављену тему.

6. Научни резултати докторске дисертације

На основу детаљне анализе предмета истраживања – уставноправне претпоставке забране дечјег рада, кандидаткиња је дошла до важних научних резултата, а у најважније спадају:

- Истраживањем је утврђено да се дечји рад дефинише као рад који децу лишава детињства, потенцијала и достојанства, а који штетно утиче на њихов физички и ментални развој. Овакво појмовно одређење дечјег рада имплицира да је то сваки рад који је на било који начин (психички, физички, морално и сл.) опасан и који негативно утиче на нормалан развој деце; који омета њихово школовање тако што им ускраћује могућност редовног похађања наставе; који их обавезује да напусте школовање и који захтева од деце да покушају да комбинују похађање школе са претерано дугим и тешким радом. Међународна организација рада и Уницеф установљавају и осам типова дечјег рада, а то су: опасан рад, рад у домаћинству, рад на улици, дечје ропство, коришћење деце у оружаним сукобима, дечја проституција, као и коришћење деце за нелегалне послове. Као такав дечји рад је заступљен у различитим сферама друштвеног живота и на његову појаву утичу сплетови условљавајућих фактора, међу којима се као најзначајније и најутицајније издвајају: сиромаштво, незапосленост, недостатак образовања, дисфункционалност породице, дискриминација и трговина децом. Овим је потврђена I хипотеза: *"Дефинисање појма „дечјег рада“ и указивање на факторе који доприносе његовој егзистенцији, услов је за предузимање одређених мера у циљу његове забране и укидања."*

- Дечји рад је изузетно битна категорија на међународној сцени, и нажалост, веома заступљена. Одсуство државне интервенције у пружању заштите деци радницима, изродило је потребу да се ово питање уреди на међународном плану. На националном плану државе су доносиле бројне законе које су и примењивале, док су на међународном плану донете бројне конвенције чији је задатак био да стану на пут дечјем раду и експлоатацији деце уопште. Забрана дечјег рада представљала је предмет регулисања више различитих извора права међународног порекла, и то: универзалних (обухватају акте Уједињених нација и Међународне организације рада) и регионалних (обухватају акте Савета Европе и Европске уније). Применом компаративног метода анализиран је степен утицаја међународних инструмената универзалног и регионалног карактера о забрани дечјег рада на радноправни положај малолетника и деце и последице које је тај утицај произвео. Тиме је потврђена II хипотеза: *"Значајан допринос у елиминисању дечјег рада дале су међународне организације универзалног и регионалног карактера."*

• Република Србија је ратификовала све важне конвенције које се односе на забрану дечјег рада, Конвенцију УН о правима детета, као и две конвенције Међународне организације рада: Конвенцију број 138 о минималном узрасту за заснивање радног односа и Конвенцију број 182 о забрани најгорих облика дечјег рада. Њиховом ратификацијом Република Србија је преузела на себе обавезу да предузме све одговарајуће, тј. неопходне мере како би га забранила и укинула. Међутим, у пракси долази до проблема због неусклађености националног права и неусклађености националног права са ратификованим међународним инструментима. На основу компаративне анализе прописа међународног карактера и нормативног законодавства у Републици Србији утврђена је усклађеност, тј. неусклађеност позитивног права Републике Србије са међународним инструментима, што је од есенцијалног значаја за делотворно имплементирање међународних стандарда о забрани и укидању дечјег рада. Поред наведеног, применом овог метода анализирана су посебна права детета у позитивном праву земаља у региону. Тим резултатом истраживања потврђена је и III хипотеза: *"Неусклађеност националног права и неусклађеност националног права са ратификованим међународним инструментима, у нашој земљи доводи до бројних проблема, који се манифестују на више начина."*

7. Научни резултати докторске дисертације

Имајући у виду тему докторске дисертације која је мултидисциплинарног карактера, резултати докторске дисертације "Уставноправне претпоставке забране дечјег рада" из уже међународноправне научне области, кандидаткиње Марије Вујовић, су значајни и примењиви за међународноправну, уставноправну, као и радноправну научну област. Захваљујући исцрпној анализи предмета истраживања, правна теорија је обogaћена за један научни рад у коме се могу пронаћи сви одговори на битна питања која се односе на област забране дечјег рада, како у упоредноправној анализи појединих земаља у региону, тако и у Републици Србији. Може се закључити да су резултати докторске дисертације примењиви и значајни за данашњу праксу.

8. Начин презентовања резултата научној јавности

Резултати докторске дисертације "Уставноправне претпоставке забране дечјег рада" из уже међународноправне научне области, кандидаткиње Марије Вујовић, погодни су да буду презентовани научној јавности објављивањем реферата на научним скуповима, као и објављивањем радова у научним часописима.

Докторска дисертација испуњава и услове да, уз одређена прилагођавања, буде објављена и у форми научне монографије.

Докторска дисертација може бити коришћена и за едукацију, не само студената, већ и правних практичара, с обзиром на актуелност и прагматичност одређених питања.

III ЗАКЉУЧНА ОЦЕНА КОМИСИЈЕ

Комисија је једногласно усвојила оцену да докторска дисертација "Уставноправне претпоставке забране дечјег рада" из уже међународноправне научне области, кандидаткиње Марије Вујовић, испуњава услове за јавну одбрану.

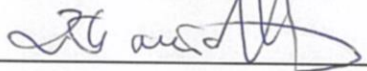
IV ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу извршене анализе и оцене рада, Комисија сматра да докторска дисертација под називом "Уставноправне претпоставке забране дечјег рада" из уже међународноправне научне области, кандидаткиње Марије Вујовић, испуњава услове за јавну одбрану и предлаже Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Крагујевцу и Већу за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу да прихвати овај Извештај и одобри јавну одбрану докторске дисертације.

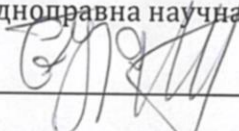
Крагујевац,
јун 2023. године

КОМИСИЈА

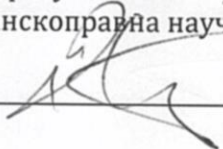
др Драган Батавељић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу,
ужа уставноправна научна област (председник)

др Бојан Урдаревић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду,
ужа радноправна научна област (члан)

др Дејан Јанићијевић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Нишу,
ужа грађанскоправна научна област (члан)

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ

НАЗИВ ФАКУЛТЕТА

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ

ПРИМЉЕНО: 16 06 2023			
Срп. јез.	Број	Датум	Водич
	1495		

ОЦЕНА МЕНТОРА О ИЗВЕШТАЈУ О ПРОВЕРИ ОРИГИНАЛНОСТИ ДОКТОРСКЕ
ДИСЕРТАЦИЈЕ ОДНОСНО ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

НАЗИВ ДИСЕРТАЦИЈЕ	УСТАВНОПРАВНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗАБРАНЕ ДЕЧЈЕГ РАДА	
Кандидат	Марија М. Вујовић	
Ментор	проф. др Јелена Вучковић	
Датум пријема потпуног извештаја о провери оригиналности докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта	12. јун 2023. године	

1. Докторска дисертација "УСТАВНОПРАВНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗАБРАНЕ ДЕЧЈЕГ РАДА" из уже међународноправне научне области, кандидаткиње Марије Вујовић је оригиналан научни рад, настао као резултат рада докторанда.
2. Приликом израде докторске дисертације поштована су академска правила цитирања и навођења извора. Такође, поштована су и ауторска права, јер је кандидаткиња приликом експлицитног навођења речи аутора или групе аутора користила знаке навода, а у фуснотама су прецизно наведени библиографски извори. Код индиректног, односно имплицитног цитирања, прецизно су наведени библиографски извори. Све библиографске јединице коришћене у изради докторске дисертације су тачне и комплетне.
3. Извештај о провери докторске дисертације на плагијаризам, настао као резултат примене софтвера за детекцију плагијаризма чију лиценцу поседује Универзитет у Крагујевцу, указује на подударања текста у износу од 18%. Уочена подударања се односе на: фусноте у којима су наведени библиографски извори, називи закона и међународних докумената.

Узимајући у обзир све претходно наведено у оцени ментора, извештај о провери докторске дисертације указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за одбрану може наставити (позитивна оцена).

Датум

14.06.2023. год.

ПОТПИС МЕНТОРА